

MİNİMALİST SANAT AKIMININ MODA ÜZERİNDEKİ ETKİSİNE GENEL BİR BAKIŞ

NURDAN KUMAŞ ŞENOL

Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi
Teknik Bilimler Yüksekokulu
Moda Tasarım
nurdan.senol@giresun.edu.tr

Öz

En yeni sanat akımlarından olan Minimalizm 1960 ların sonunda Amerika'da başlamış, kısmen Avrupa'da da yansımasını bulmuştur. Temel özellikleri, izleyici ile yapıt arasında çarpışma yaratacak kadar yoğun bir etki sağlaması ve sanatı en uç sınırlarına kadar zorlamasıdır. Minimal sanat izleyiciye önemli sorumluluklar yükleyen bir akımdır. Diğer adı da yalın sanat olan minimalizm bu kadar yeni bir akım olmasına karşı birçok sanat disiplini etkilemeyi başarmıştır. Mimariden başlayan bu etkilenmeden heykel, resim, müzik ve moda da nasiplerini almıştır. Moda ve sanatın birçok bağlantısı vardır. Modern moda olgusunun ortaya çıktığı 19. yüzyılın ikinci yarısında günümüze bu bağlantılar birçok çalışmanın konusu olmuştur. Moda tasarımcıları kimi zaman kendilerini diğer zanaatla uğraşan kişilerden ve terzilerden ayırarak kendilerini sanatçı olarak sunmuşlar; zanaatla ilgili olan tecimsel bir dünya yerine yüksek sanat dünyasına ait olduklarını iddia etmişler; kimi zaman da modern sanat akımlarının içinde yer alıp bu akımların ilke ve dinamiklerine bağlı kalarak giyim ürünleri üretmişlerdir. Bu çalışmada da minimalist sanattan etkilenen moda tasarımcılarını ve tasarımlarına genel bir bakış ve örneklerle konu edilelenecektir.

Anahtar kelimeler: Minimalizm, sanat, moda, moda tasarımı.

AN OVERVIEW OF THE MINIMALIST ART MOVEMENT IN FASHION IMPACT

Abstract

The latest art trends 1960 they believe started in America so early → Minimalism, partly reflection in Europe. Its main features are to provide an intense impact on the collision between the audience and the artifact, and force the art to the extreme boundaries. Minimal Art is a current that installs important responsibilities to the viewer. In other words, minimalism, which is a lean art, has managed to impress many artistic disciplines against such a new stream. The sculpture, painting, music and fashion, which began from the architecture, has also been received. There are many links to fashion and art. The 19th of the Modern fashion phenomenon emerged. In the second half of the century, these links have been the subject of many studies. Fashion designers sometimes distinguish themselves from other people who are dealing with the other zanaat and tailor themselves as artists; They claimed that they belonged to the high art world instead of a tectorial world that was related to the zanaat; They have also been involved in modern art streams and produced clothing products, adhering to the principles and dynamics of these currents. In this study, the fashion designers and designs affected by minimalist art will be subject to an overview and examples.

Key Words: Minimalism, art, fashion, fashion design.

Giriş

Minimalizm sözcük anlamı, Fransızca kökenli “minimum” sözcüğünden türemiştir. Minimum, sözlük anlamı “ Bir şey için gerekli en az veya en küçük miktar (derece, nicelik)” olarak tanımlanırken, matematikteki ifadesi de, “değişken niceliğin inebildiği en alt basamak, asgari, minimal” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2005, s. 1399).

İlk kez 1961’de düşünür Richard Wollheim tarafından “içeriği en aza indirgenmiş sanat” için kullanılmış olan “Minimal Sanat” terimi, giderek çoğunlukla üç boyutlu yapıtlar, heykeller için kullanılmıştır. Ancak, 1960’lardan başlayarak Amerika’da yaygınlaşan sanat anlayışının kapsamındaki resmi de tanımlamaktadır (Erzen, 1997: 1260). Başka bir kaynağa göre Barbara Rose, Art in America’nın Ekim 1965 tarihli sayısında yayınladığı “ABC Art” başlıklı yazısında yeni bir sanat eğiliminden söz eder. “ABC Art” (temel sanat) gibi bir adlandırma benimsenmez ama kullanmış olduğu “minumum” sözcüğü “Minimalizm” kavramına hayat verir (Bahar,1995: 84). Moda tasarımında ise en temel ve en anlamlı özelliklerine yoğunlaşmaya yönelten akım olarak karşımıza çıkar. Minimalizm, moda dünyasında İkinci Dünya Savaşı’nın ardından gelişmiş olup, Ockham’ın Usturası’nda (gerçekten gerekli olmayan öğelerin elenerek üretilen malzemenin mümkün olduğunca basitliğini sağlamayı ve böylece değişken, belirsiz ve fazlalık riskini ortadan kaldırmayı esas alan prensip) görülen metodik küçültme yöntemini uygular. Minimalizm 1980 ve 1990’larda Issey Miyake gibi Japon tasarımcılarla ün kazanmıştır (Ambrose ve Harris,2012: 184).

Modernizmin geleneğini sürdüren bu yeni sanat akımına moda çerçevesinden bakan bu makalenin konuyla ilgili ileride yapılması planlanan araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Moda ve Minimalizm

1980’ler, abartılı geniş omuzları, tasarımcı etiketlerinin ve zevksizliğin öne çıktığı küstah bir dönem olarak karakterize ve karikatürize edildi. Durum böyleyken tüketiciler de 1990’ların başında modadan soğumaya başladılar. Bunun üzerine moda endüstrisi bu akımdan sıkılan topluluğu cezp etmek için çeşitli çalışmalar yaptı ve anti moda kavramını ortaya çıkardılar (Fischer, 2013: 410). Tasarımcılar kıyafetlerini “herkes bana baksın” tarzından sakınarak sadeleştirmiş ve daha soluk renkler kullanılarak daha ölçülü ve entelektüel bir estetik sergilemişlerdir. Bundan önce 1980’lerde Japon avangart modacılar zaten baştan aşağı siyah tasarımlarını moda severlere kabul ettirmişti ancak bu durum Avrupalı tasarımcılar için oldukça yenilik gerektiren dönemeç olmuştur.

Bu yeni tarz, profesyonellik gerektiren işlerde çalışan ve iş hayatları son derece yoğun olan kadınları cezp etti. Tarzın ana hatlarında ise; Sade bir tarzdır ve tek renk kıyafetler ön plandadır. Özellikle siyah ve beyaz renkleri çok kullanılmaktadır. Pastel tonlar tercih edilebilir ancak çok fazla renk kullanılmaz. Parlak renkler ve desenler tercih edilmez. Dekolte kullanılmaz, mütevazı bir giyim stilidir. Asimetrik detaylar oldukça fazla kullanılır. Aksesuarlar yardımıyla süslemeler yapılır ancak bu aksesuarlar da sadedir. Örneğin geometrik şekilli ve daha çok metal aksesuarlar kullanılır. Vücudu çok sarmayan ve vücut hatlarını belli etmeyen, biraz bol ve dökümlü olan modellerdir. Düz kesimli modeller ön plandadır. Klasik giyim tarzına yakın detaylar ön plandadır. Kumaş kalitesi de minimalist

giyim tarzında oldukça önemli bir ayrıntıdır. Şıklık kumaş kalitesi ve kesimlerle yaratılmaktadır (URL-1, 2017).

Modernizmin geleneğini sürdüren minimalizm, ölçülü ve işlevsel bir estetikdir. Ancak minimalistler kendilerini klasik derli toplu giyim çizgisini izleyen tasarımcılardan ayıran bir titizlik ve entelektüellik sergilediler. Bu dönem de New York, düzgün minimalizmiyle Amerikan spor giyimi geleneğini Halston ve Calvin Klein ile devam ettirdi. Bu akımından en çok etkilenen diğer tasarımcılar ise; Jil Sander, Tom Ford, Helmut Lang, Shirin Guild ve Martin Margiela olarak karşımıza çıkar.

Tom Ford Amerika doğumlu (d.1961), İtalyan lüks ürün markası Gucci'nin kreatif direktörü olarak çalıştığı süre boyunca baş yönetici Domenico de Sole ile birlikte, 1990'lardaki lüks modasının kültürünü yansıtmış ve şekillendirmiştir. Gucci, dönemin en arzulanan markası olmayı amaçlamıştır (Figür 1). Ford, pazarlama ve reklam konusunda öngörülü bir yaklaşımla beraber, tutarlı ve sıkı şekilde düzenlenmiş bir tasarım politikası izlemiştir. Bu da, zayıf markalarını yeniden canlandırmak ve yeni pazar payı kazanmak isteyen diğer markalar için bir örnek oluşturmuştur. Gucci'de bu strateji, markanın editöryel içeriğe eşlik eden kampanya görsellerin ve markanın kendine özgü ve kolayca ayırt edilebilen logosu olan çift G harfinin kullanımını içermiştir (Figür 2) (Fogg, 2014:474).

Figür 1. 1996/7 yılında Tom Ford
(Modanın tarihi 1900'den günümüze, Kerasus Yayınları, 2013, İstanbul, s.314.)

Figür 2. Gucci markasında çift c logolu görseli

<https://thestylewatcher.wordpress.com/2013/01/09/gucci-ss-2013-campaign/adresinden>
27.10.2017 tarihinde alınmıştır.

Tasarımların çoğunlukla tek renk üzerinden giden Ford; kimi zaman giysilerinin üzerine iliştirdiği tek çeşit materyallerle (ki bunları genellikle bel bölgesinde kullanılmıştır) kimi zaman da aksesuarları ve ayakkabıyı da giysiyle aynı renk kullanarak silikleştirmiştir. Böylece tasarımlarında üzerinde durduğu yalınlık ilkesine daha çok yaklaşmıştır.

Jil Sander Minimalist tarzla yakın ilişkidir ve 1990'lardaki tasarımları, ilgi çekmek için süslemelere gerek duymayan giysiler ortaya çıkarabilmenin gerektirdiği büyük ustalığın örneklerini bizlerde sunmuştur (Figür 3). İşini Almanya'da çoktan kurmuş olan Sander'in minimalizmi kadın terziliğinde çok lüks kumaşlardaki kesim konusunda hassasiyet çizgisini bayağı yükseltmiştir (Blackman, 2013: 316). 1993'te Paris'te ilk kez toplum önüne çıkışı, sade çizgileri öne çıkaran, mimari düşünceler sergileyen, yönelimli ve kendinden emin bir sunum olarak akıllara kazınmıştır. Sander 2000 yılında kendi etiketini kuşkulu bir biçimde terk etmiş, markanın Minimalist büyüsünü yeniden canlandırmak için harcanan çabalar ise yeterli olmamıştır. Ancak 2005'ten itibaren Belçikalı tasarımcı Raf Simons'un önderliğinde Jil Sander kıyafetleri eski saygınlığına tekrar kavuşmuştur (Mackenzie, 2017:124). (Figür 4).

Figür 3. 1990'lar elbise, Jil Sander

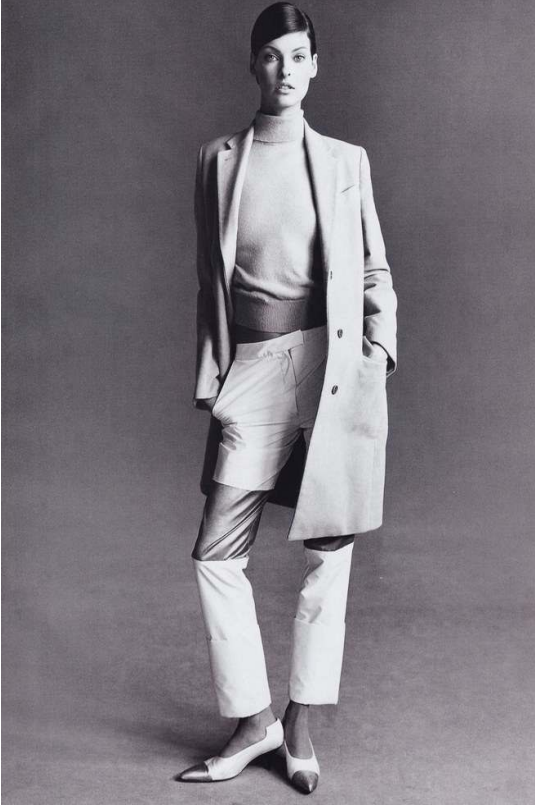
Figür 4. 2010 ceket, Jil Sander

<https://tr.pinterest.com/pin/301178293814562368/> adresinden 29.10.2017 tarihinde alınmıştır. (Modanın tarihi 1900'den günümüze, Kerasus Yayınları, 2013, İstanbul, s.317.)

Jil Sander in tasarımları için “ sadelikteki zarafet” deyimini kullanılmıştır. Beyaz bir gömleğin üzerindeki siyah bir ceket ya da spagetti askılı ince gece elbisesi bu deyimın karşılığını bizlere vermiştir. 90'lı yıllarda minimalizm akımında altın çağını yaşayan tasarımcı; tarzından ödün vermeden küçük dokunuşlarla zamanın dinamiğine uyduğu öngörülüne bilinir.

Helmut Lang Avusturyalı tasarımcı Helmut Lang (d.1956), 1977 yılında Viyana'daki ısmarlama giysi atölyesinde, lüks monokrom kumaşlarla bunların antitezi niteliğindeki keskin hatlı sentetiklerin bir arada kullanıldığı heykelsi kesimli sade silüet geliştirerek kadın ve erkek giyimine modernist bir yaklaşım getirmiştir. Lang'ın sunduğu şehirli görünüm, opak ve transparan, mat ve parlak gibi kontrast dokulardan oluşan ve üste oturan katmanlar ile kadın ve erkek giyiminde kullanılan farklı kumaşların bir araya geldiği bacakları dar kesimli pantolon takımlar içermiştir. (Figür 5). Yolu bir süre yapıbozumculuk çizgisindeki arayışlarla kesişse de, tasarladığı giysileri “örnek alınmaz” olarak tanımlayan başat bir minimalist olmuştur. Lang'ın yalın silüetli, uyumsuz ve bazen (fosforlu bant gibi) sentetik olduğu açıkça görülen malzemelerin bir arada kullanıldığı, çift cinsiyetli

koleksiyonları 1990'ların minimalizm inin somutlaşması olarak dikkat çekmiştir. Bu yıllarda moda dünyasında kült statüsüne ulaşan Lang, sofistike, minimalist, bazen fütüristik, çoğunlukla rahatsız edici ama her zaman ileri görüşlü olmuştur. Kıyafete bağlı olan bir boyun yastığı içeren takımlar ile deri ve siyah organzeyi birleştiren modeller sunmuştur (Figür 6).

Figür 5. 1997, Helmut Lang taasımı

Figür 6. 1999, Helmut Lang tasarımı

<https://www.vogue.com/article/vogue-runway-designer-helmut-lang-90s%20>

Özellikle 80'li yıllarda keskin hatlı silüet geliştirerek adından söz ettiren Helmut Lang; minimalizme farklı bir açıdan yaklaşmıştır. Tasarımlarında her zaman ileri görüşlülüğü ile dikkat çeken Lang; “fütüristlik detaylarda nasıl minimalist tasarımlar çıkar?” sorusunu bizlere sorduran kült bir tasarımcı olarak karşımıza çıkmıştır.

Calvin Klein 1942'de ABD, New York'ta doğan **tasarımcı için** “çağın ruhunu yakalamış” denilmiş hatta bazıları bunu bizzat onun belirlediğini söylemiştir. Klein 1970'lerde Amerikan modasının uluslararası imajını yönlendirmiş, inceltmiş ve yeniden tasarlamıştır. (Figür 7-8). Mendes (1999, s. 249)'in belirttiği gibi “Calvin Klein klasik minimalizmle anılmış, giysileri birçok kez değiştirerek üretmiştir. 1980'lerde özel materyallerle yapılmış kolay giyilebilen ve şık giysiler tasarlamıştır. Pantolonlarla büyük polo yaka kazak ve standart deve yününden yeniden tasarlamış krovaze kapamalı ceketle görünüm kazanmıştır. Klein'in giyim koleksiyonundaki tarzı, her zaman basitliğe, sadeliğe ve Amerikan modasının vazgeçilmez prensini olan giyilebilirlik olmuştur. 1990'lardan itibaren moda 'az güzeldir' yaklaşımını mükemmelleştirmiştir. Figür 9.da görüldüğü gibi biçime

ve kumaşa odaklanmış; sade çizgiler, zarif süluet ve süsleme olmaması ile minimalist estetiğın tipik bir örneğini oluşturmuştur. Bir jenerasyon boyunca tasarımcı olarak, iç giyim ve parfüm alanlarında iki cins içinde liderliğı elden bırakmayan Calvin Klein 2003'te şirketi çok büyük bir meblağ'a sattı. Şu anki Brezilyalı tasarım yönetmeni Francisco Costa'nın başında olduğı marka, moda dünyasındaki yerini hala korumaktadır.

Figür 7. 1974, Calvin Klein tasarımı **Figür 8.** 2010, Calvin Klein tasarımı
(Modanın tarihi 1900'den günümüze, Kerasus Yayınları, 2013, İstanbul, s.307.)

Figür 9. 1996, Calvin Klein
(izimler modayı anlamak, Hayalperest Yayınları, 2017, İstanbul, s.124.)

Calvin Klein'in stili, her zaman giyilebilir saflık üzerine kurulan basit, bütünüyle Amerikan damgası taşıyan prensiplere dayanmıştır. Bunu en basit şekliyle beyaz gömlek klasik blucin, kusursuz tişört ve örme süveter ile de göstermiştir. Elbiselerinde ise genellikle siyah ya da beyaz rengi tek renk olacak şekilde sunan tasarımcı; dikiş teknikleriyle de modellerini minimalist tasarımlar ile içselleştirmiş ve görsel bir zevk unsuru olarak bizlere sunmuştur.

Shirin Guild Shirin Guild 1990'larda beri Minimalizm eğilimi içinde eşsiz bir konuma sahip olmuş, anavatanı İran'ın geleneksel erkek giyimi öğelerini çok özel bir estetikle bütünleştirmiştir. Tasarımcının 1996 yılında tasarladığı ve Victoria and Albert Museum, Londra'da sergilenen spesifik çalışması; dört köşe ve T biçimli giysilerden oluşan ve vücudu saran kıyafet grubunun yumuşak tonlarında en kaliteli keten kumaşlar kullanılarak yapılmıştır. Önlük benzeri, üst etekli pantolon, İran köylülerinin sert iklimde sıcak tutması için giydiği katmanlı giysilerden esinlenmiştir (Mackenzie, 2017:124). (Figür 10).

Figür 10. 1996, Shirin Guild

(izimler modayı anlamak, Hayalperest Yayınları,2017, İstanbul, s.124.)

Figür 11. 2016,Shirin Guild

<http://thatsnotmyage.com/style-inspiration/style-inspiration-shirin-guild-in-archivist-magazine/> adresinden 30.10.2017 tarihinde alınmıştır

Guild'in minimalist giysileri, genellikle kaşmir , ipek , keten , yün , pamuk ,gibi kumaşlardan yapılmıştır. Tasarımlarında İran köylü kıyafetlerinden ve dünyanın dört bir yanından diğer geleneksel giysilerden esinlenmiştir. Çalışmalarında kadını vücuda şekil vermekten çok koruyuculuk için tasarlanmış büyük boy kare biçimli desenler kullanmıştır.

Halston Eğitimini bir şapkacı olarak moda dünyasına giren Roy Halston aynı zamanda “poverty de luxe” (pahalı sadelik) konusunda uzmanlaşmıştır. Halston'ın gösterişli isimlerle dolu müşteri listesinde bulunan Jackie Kennedy için resmi törende takılmak üzere tasarladığı asker kepi biçiminde bir şapkada bulunmaktadır (Figür 12). 1972’de gömlek elbiseye yeni bir yorum getirerek piyasaya sunmuştur; yıkanabilir, kırışmaz özellikli, ultra süet kumaşından yapılan bu parça, kısa sürede tüm New York sosyetesine ait herkesin gardırobunda yerini almıştır (Figür 13) (Blackman, 2013: 308). Kendi adına lisans alarak markalaşmaya giden ilk tasarımcı olan Halston; JC Penney ile yaptığı lisans anlaşması sayesinde gelir düzeyi çeşitli kadınlar için erişilebilir fiyatlarda kıyafetler tasarlayarak minimalizmi daha geniş kitlelere tanıtmıştır (URL-3, 2017).

Figür 12. 1961, Halston tasarım şapkasıyla J.Kennedy

Figür 13. 1973, Halston tasarımı

<http://www.zouzoubauty.com/halstons-women/jacqueline-kennedy-in-pillbox-hat/> adresinden 30 10.2017 tarihinde alınmıştır.

“Pahalı sadelik” konusunda uzmanlaşan Halston’un tasarımları neredeyse gelir düzeyi yüksek bayanlar için bir statü belirleyici olmuştur. En çok dikkat çeken minimalist tasarımı gömlek elbisenin günümüzde bile farklı kombin detayları ile modasını sürdürdüğü görülmektedir.

Martin Margiela 1957 Belçika doğumlu Margiela, 1988 yılında kendi markasını yaratmıştır. Tasarımcılığının neredeyse 30.yılıni tamamladığı süre zarfında hiçbir gazete ne röportaj vermiştir ne de tek bir kare fotoğrafını koydurmuştur. Bu yüzden modanın görünmez adamı unvanını alan Maison Martin Margiela tasarımlarında ki yalınlık ile abartısız şıklığın anahtarını gözler önüne sermiştir.

Özellikle 2010’lu yıllardan sonra sunduğu tasarımlarında kavramsal terzilik ile dikkat çekmiştir. Sırdan parçaların biçimini bozarak ve onlara beklenmedik ayrıntılar ekleyerek kıyafet tasarımının sınırlarını zorlamıştır. Çoğunlukla giyilmesi imkansız parçalar tasarlamakla suçlanmasına rağmen, markanın imzası sayılabilecek ve son derece ustalıklı kesime sahip parçalar üretmiştir (Fischel vd.,2013: 411).(Figür 14-15-16).

Figür 14. 2011, Martin Margiela

(<https://fashionartisan.wordpress.com/2010/10/13/the-world-is-flat-maison-martin-margiela-ss-2011/>) adresinden 01.11.2017 tarihinde alınmıştır.

Figür 14-15. 2011, Martin Margiela

<https://teacupsandcouture.wordpress.com/2010/11/01/maison-martin-margiela-spring-2011-boardroom-wear/> adresinden 01.11.2017 tarihinde alınmıştır.

Tasarımları ile moda dünyasına yıkıcı tarzlar sunan Martin Margiela; klasikleşmiş parçaları iki boyutlu, dikdörtgen şeklinde kesilmiş kumaşlar ile kullanarak vücut hatlarını gizlemiştir. Kıyafetlerin modelden daha önemli olduğu vurgusu yaptığı çalışmalarında özenli terziliğin tüm ritüellerini gerçekleştirdiği gibi tekno kumaşa sektörüne de öncülük etmiştir.

Sonuç

Bir birlerine tepki olarak doğan sanat akımlarından en gençlerinden biri de minimal sanat akımıdır. Minimal sanatın özünü oluşturan; sadelik, yalınlık, işlevsellik gibi kavramlardan birçok sanat disiplini etkilenmiştir. Her dönem farklı arayışlara giren moda sektörü ve modacılar bu yeni sanat akımını da hızla benimsemiş ve tasarımlarında belli dönemlerde sıkça yer vermişlerdir. Moda da minimalizmin ilk dokunuşları 1960'lı yıllarda görülse de, bariz dikkat çekişleri 1970'lerde başlamıştır. 1980'lerin parıltılı dünyasında kaybolan minimalist tasarımlar 1990'larda ise altın çağını yaşamıştır. Bu çalışmada da, Halston, Calvin Klein, Jil Sander, Tom Ford, Helmut Lang, Shirin Guild ve Martin Margiela gibi dünya moda sektörünün en önemli isimlerinden olan markaların tasarımlarından örnekler sunulmuştur. Minimal devrimi başlatan bu tasarımlar halk tarafından da hızlıca benimsenmiş ve modernliğin başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Moda tasarımcıları minimalizm sanat akımını kreasyonlarında yansıtarak bu iki olguyu birbirleriyle harmanlamış ve bizlere sunmuşlardır. Bu harmanlanmış yapı Minimalist stilin öğeleri ve stilin karakteristik özellikleriyle değerlendirilmiştir. Ulaşılan görsel kaynaklar

sonucunda; sert hatları, sadeliği ve yalın çizgileri ön plana çıkaran Minimalizm sanat akımının moda sektörünü etkilediği ve dünyaca ünlü tasarımcıların tasarımlarında minimalist izleri taşıdığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

Ambrose, G., Harris, P. (2012). *Görsel moda tasarımı sözlüğü*, Çev .Ç. Sirkeci, Literatür Yayınları, İstanbul.

Blackman, C. (2013). *Modanın tarihi 1900'den günümüze*, Çev. K.Kaftanoğlu, Kerasus Yayınları, İstanbul.

Erzen, J.(1997). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2*, YEM Yayınları, İstanbul.

Fischel, A.,Baggaley,A.,Gersh, C.vd. (2013). *Moda Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi*, Çev. D. Özen, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Fogg, M.(2014). *Modanın tüm öyküsü*, Çev. E. Gözgülü, Hayalperest Yayınları.

Mackenzie, M. (2017). *İzmler Modayı Anlamak*.Çev. M. Tuna, hayalperest Yayınları.

Sanat Dünyamız: Avant-Garde 1945–1995, Son Yarım Yüzyılın Sanat Akımları Kavramları. YKY, 59.

T.D.K. (2005). *Büyük Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

URL1. <http://www.giyimvemoda.com/moda-sozlugu/minimalist-giyim-tarzi-az-aslinda-coktur/74>.

URL2. <https://circlelove.co/minimalizm-akiminin-uncusu-unlu-11-moda-tasarimci/>

URL 3.<http://www.biography.com/people/halston-20672697>).

URL 4. <https://fashionartisan.wordpress.com/2010/10/13/the-world-is-flat-maison-martin-margiela-ss-2011/>

URL 5. <https://teacupsandcouture.wordpress.com/2010/11/01/maison-martin-margiela-spring-2011-boardroom-wear>